

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

VIII. Hominem esse Animal omnium calidißimu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

Humanam temperationem animalium non esse.

membra, que cum corde proportionē teneat, ut temperare quoquo modo ac mitigare illius actionem possint, quamvis caloris & frigoris totidem gradus non sint, in ceteris fortasse animalibus, in quibus tam vehemens calor non inest, facilius reperias æquales utriusque qualitatis gradus. Hinc verò consequens est, humanam hanc temperationem in totius generis animalium latitudine atque inter illius extrema minimè esse mediam: siquidem calidissimi animalis temperatio ad summam potius intentionem, hoc est ad alterum extremum accedit. Hocque nomine perfectissima iudicatur, quoniam eius perfectio in excessu quodam versatur, quo ad operandum anima optimè comparata est. Cum enim uniuersæ eius operationes calorem possulent, ubi mediocritas fuerit calor, infirma profus erit & imperfecta operatio.

Temperations species.

Ergo duo ponantur extrema: alterum, quod maxime declinet ad frigus & siccitatem; alterum quod ad calorem & humorem: illud ad qualitates mortis; hoc ad eas, quæ vitæ sunt & salutis; illud melancholicum nominatur, hoc sanguineum. Ac rursum alia duo; Phlegmaticum, frigidum & humidum; & cholericum, calidum & siccum. Inter hæc autem media temperatio fieri potest, in qua nullum horum extremum abundet, siue quoad gradus, siue quoad operationes. Quod si extremum frigidum declinauerit, facilius ruet ad interitum, quam si ad calidum declinaret. Ad extremum enim deterius mortisque cognatum declinabit: & maiorē tum operationis, tum vitæ latitudinē amittet. Quare facilius ad sanitatē & mediam temperiem reducitur id, quod ad nimis calidum; quam id, quod ad nimis frigidum declinauerit. Quoniam minor in illo, quam in hoc, operationis & vitæ læsio facta est.

DE VIBVS INDIITIS TEMPERATIO QUAE COGNOSCATUR.

CAPVT IX.

Temperamentis, elementis, humoribus, et annis, pota similia.

Quatuor igitur præcipua numerantur temperationum genera, cholericum, sanguineum, phlegmaticum, melancholicum. Quæ tum quatuor elementis respondent, tum humoribus quatuor, ex quibus constare creduntur corpora nostra, tum verò etiam quatuor anni temporibus; tamen non magnopere consentiente Galeno, qui in primo de temperam. lib. cap. 4. neque verum humidum & calidum, neque autumnum siccum & frigidum esse contendit. Quia in re plurimum reprehensus est ab Auerroë argumentisque pluribus confutatus comm. 24. in prim. Cant. Inter hæc autē plurimæ immò innumerabiles profus fieri temperationes possunt magis aut minus temperatæ ut magis aut minus ab extremis recesserint.

Temperations indicia.

Ceterum quantum sit cuiusque hominis temperatio, ex his potissimum signis coniectabimur: ex tactu, carne, adipe, pilo, colore externo corporis, membrorum figura, eorumque facili aut difficili passione, appetentia cibi, operationibus omnibus, affectibus animæ, somnis, ac denique excrementis. Ita tamen, ut non ex vno horum aliquo

duntaxat iudicium fiat, sed aut ex omnibus aut certe ex pluribus.

Primum igitur consulendus est tactus, tanquam æquissimus & optimus principum illarum tactilium qualitatum iudex, quibus temperatio queque constat. Etenim in aere temperato, & reliquis omnibus oportunis conditionibus, temperati hominis tactus excessum facile iudicabit. Nam si nihil patiat, neque à corpore, quod tangit calefiat, aut refrigeretur, neque humectetur aut sicceat; illud quoque temperatum esse manifestum fuerit. Sin autem patiat, ea nimirum qualitas abundabit, qua potest in aliud agere. Hinc est, quod humana cutis, ut est omnium partium maxime temperata sentitque vel minimum qualitatum excessum, ita ad dignoscendas corporum temperationes aptissima est. Qui verò tam exquisita temperatione non consistit, si excessum aut defectum qualitatis à mediocritate recessentis noverit; faciliè nihilominus poterit habita illius ratione, atque excessu aut defectu computato, de aliis iudicare. Immo in qualitatibus passivis, humore & siccitate, adhibenda ferè est ratiocinatio quoque, ut verè admonuit Galenus in altero eiusdem operis lib. cap. 3. Alioqui fiet interdum, ut tactu humidum & molle corpus illud iudicetur; quod siccum fuerit & durum; contra verò siccum & durum illud videatur, quod humidum sit & molle. Humor namque potest à frigore congelari, & duritas actione caloris liquecere; illudque videbitur durum, hoc molle.

tactus.

Corpus tamen, quod naturalem & convenientem sibi dispositionem habeat; solo tactu tum in actiuo, tum in passiuo qualitatibus sine errore iudicabitur. Atque illud, quod sentitur molle, si non summum, sed moderatum calorem habeat, verè humidum; quodque videtur humidum, si non maxime, ut glacies, sed temperatè refrigeret, absque errore siccum esse statuetur. Hæc autem examinare atque pensare rationis est opus.

Cum tactu adhibenda interdum ratiocinatio.

Deinde consideranda est caro. Nam multa & rubra caro humidam & calidam temperationem prode, cum soliditate membrorum & virium firmitate. Cum enim caro, humida sit corporis pars; si fuerit multa, multum humorem; si autem rubra, copiosum sanguinem & spiritum & ideo calorem continebit. At ubi cum multa carne multum quoque calor inest, calore scilicet perfectè coquente, membrorum omnium firmitas magna que virtus cosequitur. Quod si non ex inedia, vigilia, aliæque simili causa; sed naturali habitu corpus sit gracile, parumque omnino carnis habeat, sed rubore aspersum: rubor quidem caloris, sed gracilitas siccitatis indicia sunt.

Caro.

Propterea siquidem gracile sit, quod parum alimentarij humoris opponat carni, non aliam ob causam, nisi quia humidum ægrè & vix copulatur cum sicco, ut in lateribus siccis & calce videre est; quæ copulari nequeunt, nisi antea madescant lateres. Iam si carnem minimè rubram videas; & multa humorem, ex pauca siccitatem perinde colliges; utramque cum valdè moderato calore & potius cum frigore coniunctam: Quia in re magna profus, ut in ceteris, latitudo est varietasque plurima. Denique caro mollis humidam iudicatur, dura sicca.

Carni proximus est adeps. Is si multus fuerit, humorem & frigus; si nullus, siccitatem & calorem, si mediocritas, temperatas qualitates indicat.

Tenuio-